

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **P.**, bývajúcej v P., zastúpenej JUDr. J., advokátom so sídlom v T., proti odporcovi **J.**, bývajúcemu v P., zastúpenému JUDr. I., advokátkou so sídlom v T., **o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 5 C 48/1994, v konaní o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. novembra 2007 sp. zn. 8 Co 60/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. novembra 2007 sp. zn. 8 Co 60/2007 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 15. decembra 2005 č.k. 5 C 48/1994-484 v spojení s doplniacím rozsudkom z 18. januára 2007 č.k. 5 C 48/1994-548 vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (ďalej len „BSM“) tak, že z hnutelných vecí patriacich do BSM prikázal do výlučného vlastníctva navrhovateľky sedáciu súpravu, lustre, rohovú lavicu, stôl, stoličky, chladničku, vešiakovú skrinku, automatickú práčku, nábytok do spálne a obývacej izby, perinák, písací stolík, váľandy, stojanovú lampu, záclony, závesy a rozťahovacie kreslo; prikázal jej aj všeobecnú hodnotu členského podielu 3-izbového bytu č. X. v P. na ulici G. (ďalej len „byt“). Do výlučného vlastníctva odporcu prikázal televízor, videorekordér, rádiomagnetofón a tiež garáž v P. na O., ktorá je v katastri nehnuteľností pre katastrálne územie P. zapísaná na liste vlastníctva č. X. a bola postavená na parcele č. X. vo výmere X. m² (ďalej len „garáž“). Navrhovateľke neuložil povinnosť zaplatiť odporcovi na vyrovnanie jeho podielu sumu 181 345 Sk. Odporcovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu; žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania. Pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal z toho, že účastníci boli manželmi od 30. januára 1976 do 14. januára 1994 a za trvania manželstva okrem vyššie

uvedených hnuteľností nadobudli aj družstevný byt a garáž. Určil preto, že do BSM patrí aj všeobecná hodnota členského podielu v bytovom družstve a garáž (v čase jej výstavby boli účastníci manželmi, BSM zrušené nemali a prostriedky použité na jej výstavbu boli v ich BSM). Uzavrel, že do BSM patrí hodnota 737 380 Sk, z čoho polovica je 368 690 Sk; BSM vyporiadal tak, že navrhovateľke prikázal hnuteľné veci (viď vyššie) a hodnotu členského podielu v bytovom družstve v celkovej hodnote 550 035 Sk. Do výlučného vlastníctva odporcu prikázal hnuteľné veci (viď vyššie) a garáž v celkovej hodnote 187 345 Sk. I keď by navrhovateľka mala zaplatiť odporcovi z titulu finančného vyporiadania 181 345 Sk, súd jej túto povinnosť neuložil, lebo na obstaranie bytu bola použitá suma 21 000 Sk darovaná (len) navrhovateľke jej matkou a na výstavbu garáže bola použitá suma 20.000 Sk, ktorú navrhovateľke darovala jej matka. Do BSM súd nezaradil hnuteľné veci nadobudnuté za finančné prostriedky obstarané z pôžičky od sestry navrhovateľky vo výške 55 000 Sk (takto nadobudnuté veci považoval za výlučné vlastníctvo navrhovateľky). Aj po započítaní súm 20.000 Sk a 21 000 Sk získaných darom by navrhovateľka na vyrovnanie mala zaplatiť odporcovi sumu 140 345 Sk; súd jej ale povinnosť zaplatiť túto sumu neuložil, lebo odporca takéto vyrovnanie nežiadal a navrhovateľka sa zaslúžila o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí a tiež sa vo väčšej miere ako odporca starala o rodinu, chod spoločnej domácnosti a zabezpečenie starostlivosti o deti.

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Nitre rozsudkom z 29. novembra 2007 sp. zn. 8 Co 60/2007 rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s jeho dopĺňacím rozsudkom zmenil tak, že do výlučného vlastníctva navrhovateľky prikázal hnuteľné veci, ktoré jej prikázal už súd prvého stupňa a tiež všeobecnú hodnotu členského podielu v bytovom družstve vo výške 529 755 Sk; do výlučného vlastníctva odporcu prikázal tie isté hnuteľné veci ako súd prvého stupňa. Titulom finančného vyporiadania uložil odvolací súd navrhovateľke povinnosť zaplatiť odporcovi 160 545 Sk. Odporcu zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu. Rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Pokiaľ navrhovateľka v priebehu konania a aj v odvolaní tvrdila, že suma 21 000 Sk použitá na zaplatenie členského podielu bytu bola darovaná matkou iba jej, odvolací súd vzal na zreteľ časové súvislosti obstarania bytu (jeho pridelenie účastníkom v novembri 1979) a tiež narušenia manželských vzťahov účastníkov konania (až od roku 1988); v dôsledku toho dar peňažných prostriedkov v uvedenej výške považoval za dar matky navrhovateľky obom účastníkom konania. Uzavrel, že do BSM účastníkov patrí všeobecná

hodnota členského podielu v bytovom družstve vo výške 529 755 Sk, tak ako to ustálil aj súd prvého stupňa. K námietke navrhovateľky, že takto určená hodnota členského podielu nie je správna, odvolací súd poukázal na znalecký posudok a dodal, že aj na základe voľnej úvahy dospel k záveru o primeranosti tohto cenového určenia vo vzťahu k súčasným trhovým cenám. Pokiaľ ide o garáž, odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že do BSM nepatrí, lebo pozemok, na ktorom je garáž postavená, kúpila výlučne navrhovateľka, len ona je v súčasnosti vedená v katastri nehnuteľností ako vlastníčka nadstavby na tomto pozemku a iba ona bola v rámci stavebného konania vedená ako stavebníčka. Odvolací súd vyčíslil hodnotu hnuiteľných vecí v BSM sumou 47 080 Sk, členského podielu sumou 529 755 Sk, čo je spolu 576 835 Sk. Z hnuiteľných vecí boli navrhovateľke prikázané veci vo výške 20.280 Sk, odporcovi vo výške 26 800 Sk. Vzhľadom na § 150 Občianskeho zákonníka odvolací súd vychádzal z výpočtu $576\,835\text{ Sk} : 2 = 288\,417,50\text{ Sk}$. Odporca získal hodnotu v hnuiteľných veciach vo výške 26 800 Sk, preto zostávalo, aby mu navrhovateľka titulom finančného vypořádania zaplatila 261 617,50 Sk. Keďže sa ale odporca na odvolacom pojednávaní vyjadril, že súhlasí s finančným vyrovnaním vo výške, ktorá zodpovedá hodnote garáže, odvolací súd uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť mu do 90 dní titulom vyrovnania 160 545 Sk. Uloženie povinnosti odporcovi zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok odôvodnil odvolací súd poukazom na § 2 ods. 1 písm. c/ ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a na položku č. 6 písm. b/ Sadzobníka súdnych poplatkov; uloženie povinnosti zaplatiť štátu náhradu trov konania odôvodnil poukazom na § 148 ods. 1 O.s.p.

Uvedený rozsudok napadla navrhovateľka dovolaním. Uviedla, že v konaní došlo k procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Z dovolania vyplýva názor navrhovateľky, že všeobecná hodnota členského podielu vo výške 529 755 Sk vôbec nemala byť považovaná za predmet BSM, lebo peňažné prostriedky použité na zapltenie členského podielu vo výške 21 000 Sk nadobudla len ona darom od matky. Odvolací súd túto sumu nesprávne považoval za dar obom účastníkom konania, i keď už v návrhu na začatie konania poukázala na to, že sumu 21 000 Sk použitú na úhradu členského podielu nadobudla iba ona darom od matky. Odvolací súd teda povinnosť zaplatiť odporcovi 160 545 Sk uložil navrhovateľke bez zákonného podkladu. Dovolateľka s poukazom na to, že návrh na začatie konania podala v roku 1994

spochybnila aj správnosť určenia výšky všeobecnej hodnoty členského podielu bytu na základe znaleckého ocenenia z roku 2003 a podľa právneho predpisu účinného od 31. decembra 2003. Odvolaciemu súdu vytkla tiež nesprávnosť rozhodnutia o trovách konania. Z týchto dôvodov žiadala napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie navrhovateľky považuje za neopodstatnené. Žiadal dovolanie zamietnuť, lebo smeruje proti vecne správne rozhodnutiu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že toto rozhodnutie treba zrušiť.

Občiansky súdny poriadok umožňuje účastníkovi podať dovolanie len z tých dôvodov, ktoré sú taxatívne uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p. Dovolanie môže byť podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod, ktorým bolo dovolanie odôvodnené, nie je v dovolacom konaní posudzovaný podľa toho, ako bol označený, ale predovšetkým podľa jeho obsahu (§ 41 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243c O.s.p.). Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uvedenými dovolacími dôvodmi, vrátane ich obsahového vymedzenia. Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p., ako je tomu v prejednávanej veci. Pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 150 Občianskeho zákonníka ide o prípad, v ktorom z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahu medzi účastníkmi konania, kedy dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 písm. d/ O.s.p.). Dovolací súd sa pritom obligatórne zaoberá len vadami konania vymedzenými v § 237 O.s.p. a inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

1. Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie nie je postihnuté vadou vymenovanou v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Uvedené procesné vady neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní nevyšli najavo.

2. Povinnosť dovolacieho súdu skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní zaťaženom procesnou vadou, nie je daná len vo vzťahu k procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p., ale tiež vo vzťahu k procesným vadám inej závažnej povahy (tzv. iným vadám), pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť; jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Zo spisu vyplýva, že v odvolacom konaní došlo k vade uvedenej povahy. Súd prvého stupňa totiž, vychádzajúc z výsledkov ním vykonaného dokazovania, založil svoje rozhodnutie o.i. na zistení skutkovej povahy, že matka navrhovateľky darovala iba tejto účastníčke sumu 21 000 Sk, ktorá bola použitá na zaplatenie členského podielu v bytovom družstve (byt bol nadobudnutý v roku 1979). K tomuto záveru dospel súd prvého stupňa predovšetkým na základe svedeckej výpovede matky navrhovateľky z 9. júna 1994 (č.l. 44 spisu) a písomného vyhotovenia čestného vyhlásenia matky navrhovateľky z 28. januára 1994 (č.l. 386 spisu). Odvolací súd ale zaujal odlišné (opačné) skutkové závery než súd prvého stupňa a bez dokazovania - iba so zreteľom na dobu darovania a až neskorší vznik rozporov medzi manželmi vychádzal z toho, že predmetnú sumu darovala matka navrhovateľky obom

účastníkom konania. Odvolací súd z tohto (odlišného) skutkového rámca právne vyvodil aj právne závery. Neuvedomil si pri tom ale dostatočne, že ak nie sú skutkové zistenia súdu prvého stupňa správne, treba v odvolacom konaní dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakovať (§ 213 ods. 2 O.s.p.). Zo zápisnice z pojednávania pred odvolacím súdom 29. novembra 2007 (č.l. 595 spisu) vyplýva, že odvolací súd dokazovanie v uvedenom zmysle nezopakoval. Zopakovaním dokazovania v potrebnom rozsahu nie je ani „oboznámenie obsahu spisu“ (viď č.l. 595 spisu), ale ani vyjadrenie sa jednotlivých účastníkov konania k veci na odvolacom pojednávaní. Z vyššie uvedeného vyplýva, že odvolací súd si v prejednávanej veci nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., a v dôsledku toho zaťažil konanie procesnou vadou v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

3. Navrhovateľka ako dovolací dôvod uplatnila, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, ktoré je odôvodnené nesprávnym právnym posúdením veci, je preskúmať, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho aj správne interpretoval. Predmetom súdneho posudzovania môžu byť len právne otázky, lebo na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený ani vybavený procesnými prostriedkami (§ 243a ods. 2, veta druhá O.s.p.).

Ak zanikne BSM, vykoná sa vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150 Občianskeho zákonníka (viď § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Vyporiadanie BSM podľa § 150 Občianskeho zákonníka pozostáva jednak zo stránky kvalitatívnej, t.j. usporiadania vlastníctva k jednotlivým veciam patriacich do BSM, jednak zo stránky kvantitatívnej, ktorá sa týka hodnotových podielov účastníkov – bývalých manželov. Pre vyporiadanie je preto podstatná cena jednotlivých vecí patriacich do BSM. Predmetom vyporiadania BSM je všetko, čo do tohto spoluvlastníctva patrilo a čo existovalo ku dňu jeho zániku.

Pri oceňovaní (hnutel'ných a nehnuteľných) vecí patriacich do vyporiadavaného BSM sa vychádza zo stavu veci ku dňu zániku BSM, avšak z ceny v čase, kedy dochádza

k vyporiadaniu (viď R 42/1972). V konaní o vyporiadanie BSM manželov – bývalých spoločných nájomcov družstevného bytu a spoločných členov bytového družstva, ktorého súčasťou je i hodnota členského podielu, sa vychádza zo stavu v dobe zániku spoločného členstva rozvedených manželov v družstve, pri určovaní výšky tejto hodnoty ale treba vychádzať z cenových pomerov, ktoré zodpovedajú dobe vyporiadania.

V prejednávanej veci sa súde týmito zásadami dôsledne neriadili.

Súd prvého stupňa rozhodoval o vyporiadani BSM 15. decembra 2005 (resp. 18. januára 2007), odvolací súd 29. novembra 2007. Pokiaľ pri tom vychádzali z ceny členského podielu v bytovom družstve zodpovedajúcej dňu uskutočnenia ohliadky bytu 3. apríla 2004 (viď bod 2.2. znaleckého posudku č. 119/2004 I. z 12. júna 2004 na č.l. 294 spisu), a nie z ceny aktuálnej v čase vyporiadania, spočívajú ich rozhodnutia na nesprávnom právnom posúdení veci. So zreteľom na to, že všeobecná hodnota členského podielu sa určuje ako cena, ktorú by bolo možné dosiahnuť za prevod členského podielu v danom mieste a čase, a tiež na to, že vzťah ponuky a dopytu nie je ustálený, predstavuje 3-ročný časový odstup medzi zistením ceny a rozhodnutím o vyporiadani dôvod, pre ktorý nemôže byť rozhodnutie odvolacieho súdu správne.

Odvolací súd so zreteľom na námietky navrhovateľky v odvolacom konaní, ktoré sa týkali aj správnosti určenia výšky všeobecnej hodnoty členského podielu, vlastnou úvahou dospel k záveru, že znalcom určená výška je primeraná aktuálnym trhovým reláciám. Dôvodom, pre ktorý súd dospeje k záveru, že sú splnené predpoklady pre aplikáciu voľnej úvahy, môže byť len to, že výšku nároku možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami alebo ak ju nemožno zistiť vôbec (§ 136 O.s.p.). Odvolací súd pristúpil k voľnej úvahe preto, lebo navrhovateľka neumožnila znalcovi vstup do bytu za účelom vykonania dokazovania znaleckým posudkom. Pokiaľ odvolací súd napriek tomu pristúpil k aplikácii voľnej úvahy, mal si uvedomiť, že voľná úvaha je namieste až po zistení skutočností, ktoré umožňujú porovnať zrovnateľné prípady (až po obstaraní takýchto podkladov môže totiž súd vo všeobecnosti vychádzať z iných obdobných prípadov). Pokiaľ preto odvolací súd nemal pre svoju voľnú úvahu k dispozícii základné zistenia umožňujúce určité kvantitatívne posúdenie súvislostí o porovnateľných prípadoch v danom mieste a čase, nemohol na základe vlastnej úvahy dospieť k vecne správne rozhodnutiu.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a je teda daný dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Z dôvodov, ktoré sú uvedené vyššie (2. a 3.) Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. januára 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková